
Fra: Bente Ingrid Arnesen [mailto:benteingrid.arnesen@byr.oslo.kommune.no]
Sendt: 29. januar 2013 12:10
Til: Postmottak FAD
Emne: Høring - forslag til forskrift om universell utforming av IKT-løsninger.

Til Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet.

Høringsuttalelse – Forslag til forskrift om universell utforming av IKT-løsninger

Rådet for funksjonshemmede i Oslo viser til Fornyings- administrasjons- og kirkedepartementets høringsbrev av 5. november 2012 vedrørende forslag til forskrift om universell utforming av IKT-løsninger, og vil med dette avgi sin uttalelse.

Sammendrag av rådets kommentarer

Rådet for funksjonshemmede er glad for at det foreligger et forslag til forskrift for universell utforming av IKT, ikke minst fordi IKT spiller en så viktig rolle på sentrale samfunnsområder som arbeid, utdanning, bygninger, transport og sosialt liv. Rådet ser også positivt på at forskriften skal dekke private nettstedene og IKT-løsninger så vel som offentlige. Men samtidig er rådet bekymret for de foreslåtte unntakene fra forskriftens bestemmelser og at en del IKT-relaterte områder ikke er dekket.

Nærmere om rådets kommentarer

Rådet for funksjonshemmede i Oslo vil generelt kommentere at forarbeidene til forskriften sterkere bør fokusere på de samfunnsmessige gevinster av at IKT-løsninger blir universelt utformet, og beklager at kostnadsdiskusjonen har hatt en så vidt forsinkende effekt på at forslaget til forskrift ble lagt frem, i forhold til hva som var planlagt. Forskriften er slik den nå foreligger, preget av fokus på kostnadene, anslått til 460 millioner kroner, herunder ca. 60 millioner kroner i merkostnad for offentlig sektor. Etter rådets mening er det minst like viktig at tilgjengelig IKT gir mulighet til nye arbeidsplasser for eldre og funksjonshemmede, lettere tilgang til høyere utdanning og sosial integrering for alle.

Rådet har følgende detaljkommentarer:

Referanse til annen lovgivning

Departementet bemerker i høringsbrevet at

”Etter diskriminerings- og tilgjengelighetsloven vil enkelte sektorer der det finnes eget regelverk for tilgjengelighet eller universell utforming, ikke omfattes av forslaget. For eksempel vil IKT-løsninger i bygninger reguleres av plan- og bygningslovgivningen. Fjernsynsmedier, film og nett-TV reguleres også av annen lovgivning. Selv om det

foreligger eget regelverk om universell utforming på samferdselsområdet vil automater dekkes av foreliggende forskrift så lenge automater ikke er omfattet av samferdselssektorens regelverk”.

Rådet for funksjonshemmede har forståelse for dette, men vil samtidig bemerke at særlig for i krav til bygninger som reguleres av plan- og bygningsloven og Teknisk forskrift av 2010 til denne, står det svært lite om IKT og byggverk. Når man derfor i den foreslåtte forskriften for universell utforming av IKT –løsninger henviser til sektorlovgivning der IKT ikke dekkes, oppstår det et uheldig hull i lovgivningen når det gjelder å oppnå omforente målsettinger om universell utforming i samfunnet.

Billettautomater dekkes av foreliggende forskrift, men rådet vil minne om at IKT også gjelder informasjonsformidlende IKT, som monitører og elektroniske tavler og at det er fare for at regler for utforming, brukergrensesnitt mot automatene og for eksempel opphenging og plassering vil falle utenfor regelverket dersom det ikke kontrolleres at disse områdene faktisk dekkes. Et annet område som det er uklart om blir dekket er formidling av informasjon på transportmidlene selv, krav til intelligente transportløsninger og annet.

Det er også uklart om sektorlovgivning for fjernsynsmedier, film, nett-TV og nettaviser er tilstrekkelig dekket av annen lovgivning.

Individuell klagerett

Rådet er bekymret for at individuell klagerett faller bort ved at det foreslås at saker som faller under forskriften skal behandles av Difi. I dag behandles klagesaker av Likestillings- og diskrimineringsombudet. Rådet erkjenner at kompetanse på universell utforming av IKT ligger hos Difi, så blir det en svakhet om individer som opplever barrierer mot bruk av IKT-løsninger på ulike samfunnsområder ikke kan ta opp slike saker med angjeldende forvaltningsorgan. Dette blir en svakhet i forhold til den ordning som vil gjelde i EU når Direktiv om tilgjengelighet trer i kraft, operasjonalisert gjennom kommende europeiske standard EN 301 549 (se nedenstående avsnitt om standarder). For borgere i EU landene vil brudd på kravet om universell utforming av IKT (i EU begrenset til offentlige anskaffelser) kunne tas opp med det Europeiske Ombudet, en direkte klageadgang som vil mangle i Norge ved den foreslåtte ordningen.

Når det gjelder kompetanse på håndheving av forskriften er det også uklart hvem som skal være ansvarlig for dette mht. for eksempel billettautomater, herunder tilgjengelighet til touchscreen løsninger, informasjonskiosker, informasjonstavler og –monitører og andre eksempler på IKT-løsninger som hører inn under for eksempel transport- og bygningssektoren – og hvilken instans en klager skal henvende seg til når foreliggende løsninger er utilgjengelige.

Foreslåtte unntak

Rådet stiller seg kritisk til forslag om unntak fra retningslinjene i WCAG 2.0/ISO 40500:2012 når det gjelder multimedieinnhold. Dette begrunnes med usikkerhet knyttet til estimatene når det gjelder publisering av multimedieinnhold, men ettersom dette får økende betydning for å kunne tilegne seg nødvendig informasjon for alle, vil unntak virke diskriminerende. Rådet anbefaler at det i stedet gis støtte for utarbeidelse av universelt utformede løsninger på dette området.

Rådet ønsker seg en tydeligere begrunnelse av hvorfor man ikke legger seg på AAA nivå når det gjelder kravene i WCAG 2.0 og hva det betyr at dette ikke støttes tilstrekkelig av dagens teknologi.

Det foreslås også unntak for direkte teksting til alt direkte lydinnhold i synkroniserte medier fra WCAG 2.0 AA nivå, og for forhåndsinnspilt synstolking på samme nivå. Dette blir etter rådets oppfatning for unyansert for så vel syns- som hørselshemmede fordi tolkning vil utgjøre en liten del av kostnadene for å produsere en film, men vil bety meget for mange brukere.. Det vil etter rådets oppfatning vært bedre at man spesifiserer hvilke typer produkter som skal tekstes og synstolkes, enn å gi et generelt unntak.

Standardisering

Bruk av standarder har en sentral plass og det refereres i forslaget til diverse standarder og tekniske spesifikasjoner/tekniske rapporter (som ikke har status som standarder som gir normative krav, men som formidler anbefalinger) for automater og for WCAG 2.0/ISO/IEC 40500:2012 for nettløsninger.

Rådet anbefaler at det henvises til kommende europeisk standard for universell utforming av IKT for offentlige anskaffelser, EN 301 549, som p.t. er til offentlig høring og som normalt vil tre i kraft 1. juli 2014, altså relativt samtidig med den norske forskriften.

Det anbefales også at man tar høyde for kommende norske standarder på IKT området, for henholdsvis tilgjengelig format på elektroniske dokumenter, universell utforming av selvbetjeningsautomater og for brukermedvirkning og universell utforming på IKT området. Difi er involvert i dette arbeidet.

Konklusjon

Rådet for funksjonshemmede i Oslo er fornøyd med at det nå legges fram forslag til forskrift om universell utforming av IKT-løsninger, som det er stort behov for på mange samfunnsområder. Men samtidig er rådet bekymret for mulige gap i lovverket når annen sektorlovgivning som det i forskriften henvises til (bygninger, transport) ikke dekker universell utforming av IKT og at det dermed blir vanskelig å oppnå målsetningene for diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, som forskriften er hjemlet i.

Rådet stiller seg også kritisk til de foreslåtte unntakene som fortsatt vil gi dårlige løsninger for syns- og hørselshemmede når det for eksempel gjelder tilgang til tolkning. Det er bedre at det differensieres mellom typer produkter heller enn at det gis et generelt unntak.

Med hilsen

Bente Arnesen

rådssekretær

rådet for funksjonshemmede

Oslo kommune

Tlf. 952 66 645 eller 02 180.